

80 år efter vinterkriget 30.11.1939 - 13.3.1940

Sovjetunionen och Tyskland delar östra delen av Europa

Året är 1939. Två militärstarka stater dominerar Europa i världen. Joseph Stalin i Sovjetunionen och Adolf Hitler i Tyskland beslutar sig för att dela östra delen av Europa i två värdessfärer. Det innebar bland annat att Finland, Estland, Lettland och Litauen kom att tillhöra Sovjetunionens sfär, vilket betydde att Finland kunde angripas av Sovjet utan inblandning av Tyskland.

Överenskommelsen undertecknades den 23 augusti 1939 i Moskva av utrikesminister Vjatjeslev Molotov och utrikesminister Joachim von Ribbentrop efter kort och intensiv diplomati.

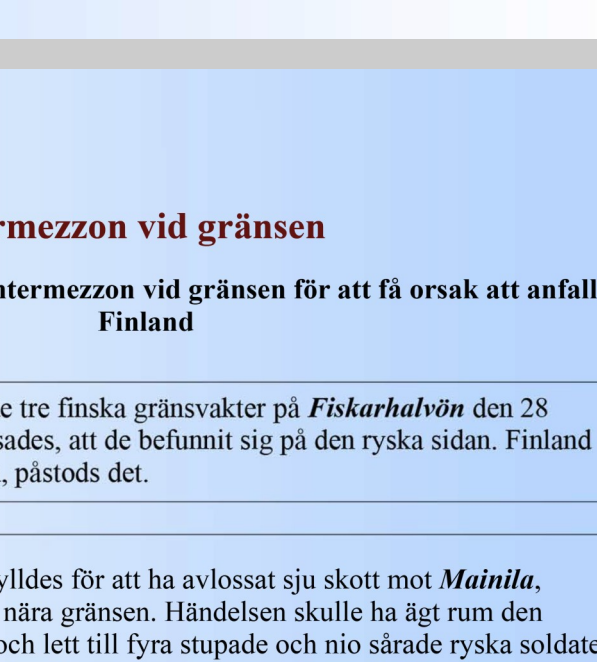
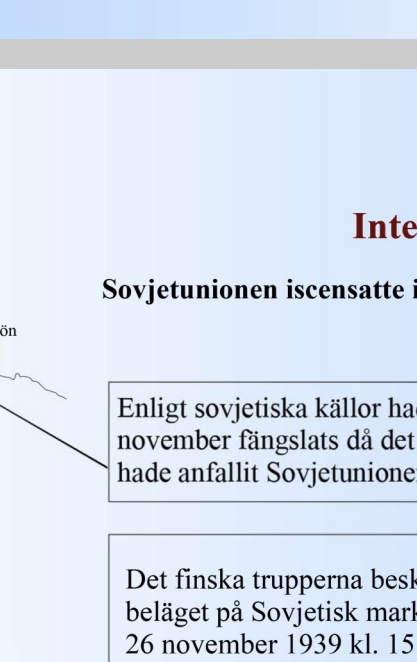
Molotov-Ribbentroppakten betydde i praktiken att **andra världskriget** stod för dörren. Det dröjde inte länge förrän de sovjetiska kraven på Finland ställdes:

- **Hängö** skall bli rysk militärbas med ankarplats vid Lappvik
- **Gränsen på Karelska näset** flyttas västerut
- **Öarna i östra Finska viken** skall tillhöra Sovjet
- Västra delen av **Fiskarhalvön** i norr tillfaller Sovjet
- **Befästningarna på Karelska näset** skall förstöras

Finland gav nekande svar på de ryska kraven, vilket ledde till att Joseph Stalin letade efter en giltig orsak att anfalla Finland.

Till Karelska Näset på "reservövning"

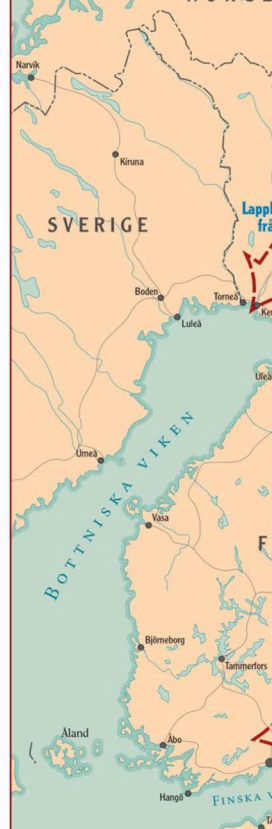
Den 13 oktober 1939 inkallades männen till reservövning. Reservisterna från Larsmo samlades i Holm skola för avfärd till Vasa där de utrustades och sattes på tåget till för dem okänd ort. Ingen visste vart färdet skulle gå. Tåget stannade vid en station med namnet Kämälkäri. De befann sig på Karelska näset. Färdens fortsatte till fots till Hummalaby. Nästa dag kom man till slutmålet vid Lähdeavägen i närheten av Summa. Där slog major Georg Lucanders batterisektion läger, troligen för en längre tid. Befästningsarbetet kom genast i gång. Det gällde först att bygga kulsprutad batterisektion läger, troligen för en längre tid. Befästningarna skulle dra sig bort från gränsen.

Korsn blev manskapets hem för en lång tid. Man gravde i den lösa sandjorden och högg stockar för taket som täcktes av dukar, sand, stenar, ris och mossa.

Intermezzon vid gränsen

Sovjetunionen iscensatte intermezzon vid gränsen för att få orsak att anfalla Finland

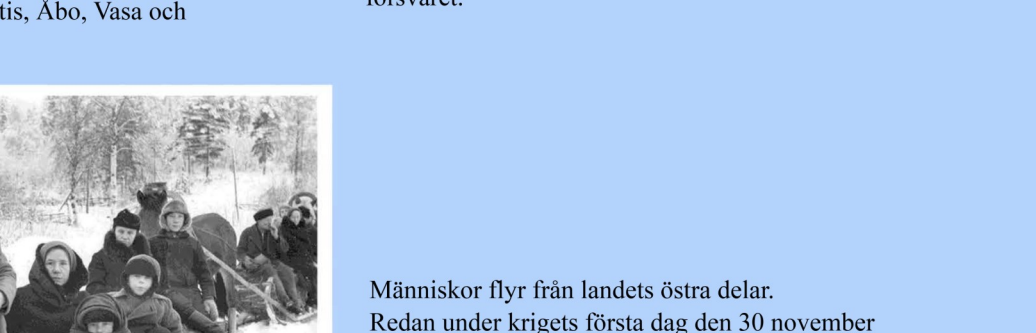
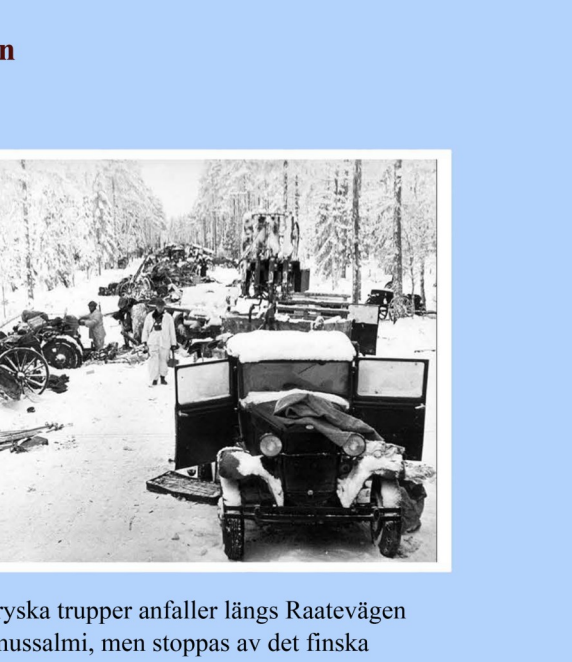

Enligt sovjetiska källor hade tre finska gränsvakter på **Fiskarhalvön** den 28 november fångats då det sådes, att de befumt sig på den ryska sidan. Finland hade anfällt Sovjetunionen, påstods det.

Det finska truppen beskyldes för att ha avlossat sju skott mot **Maimila**, beläget på Sovjetiska mark nära gränsen. Händelsen skulle ha ägt rum den 26 november 1939 kl. 15 och lett till fyra stupade och nio sårade ryska soldater. Redan kl. 19.30 överlämnades en not till Finlands sändebud i Moskva, i vilken det framgick att eld hade öppnats mot de sovjetiska trupperna. Man krävde att den finländska militären skulle dra sig bort från gränsen.

Senare har det klagjorts, både från finsk och rysk sida, att en rysk kommandogrupp hade avlossat granatelden från den östra sidan av gränsen.

Den 30 november 1939 anfaller Sovjetunionen längs hela gränsen

Finland i krig med Sovjetunionen

Helsingfors bombas

Bomber faller över Helsingfors. Men också andra städer såsom Hangö, Viborg, Villmanstrand, Lahtis, Åbo, Vasa och Riihimäki drabbas.

Massiva ryska trupper anfaller längs Raatevägen mot Suomussalmi, men stoppas av det finska försvaret.

Människor flyr från landets östra delar. Redan under krigets första dag den 30 november lämnar dessa människor sin by på Karelska näset. Nikolaj Petrow håller i tömmarna, mor Helena och sönerna Pentti och Esko samt bakom dem Hilja Hinkkanen.

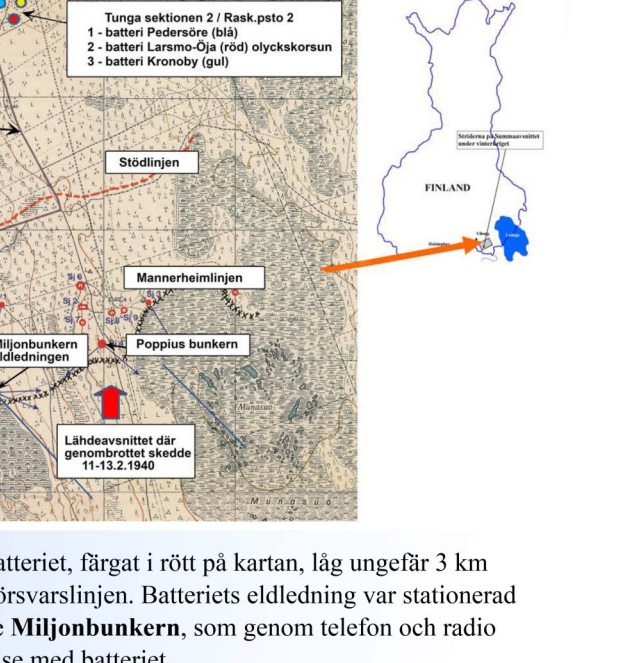
Krigsbarn

Hjälp från Sverige

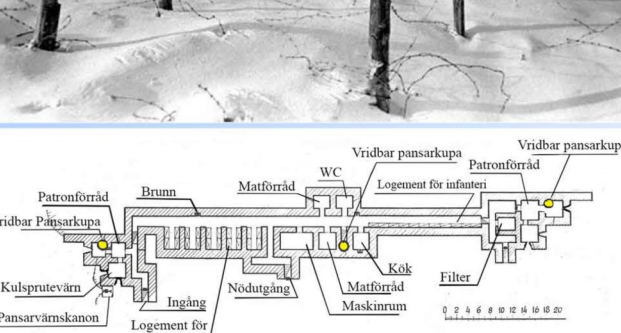
Under vinterkriget fördes närmare 9000 barn från Finland till Sverige där de tillfälligt fick nya hem.

Väpen och frivilliga

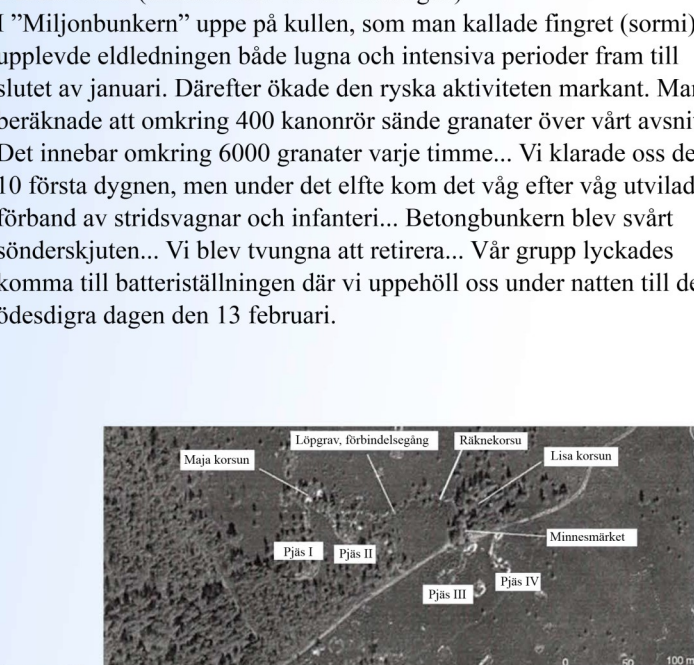
Krigsmaterial transporterades över Kvarkens isar. Omkring 10 000 frivilliga svenskar stred på Finlands sida

Lähdeavsnittet då kriget bröt ut

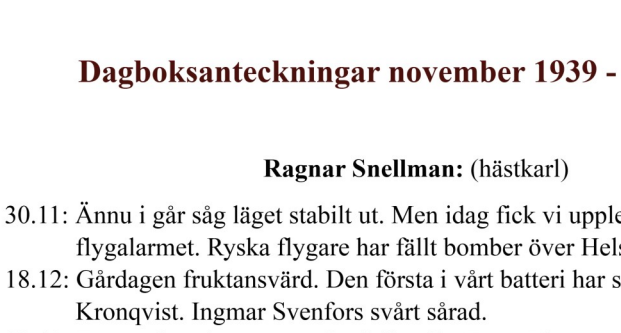
Vid huvudförsvarslinjen samsades infanteriet och elldledningen. Här en bild från anfallet vid Summa 1939

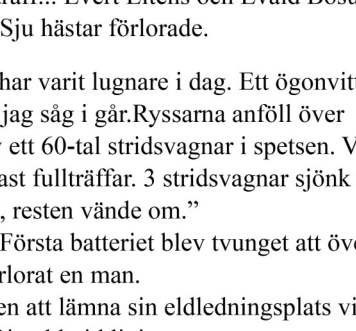
Larsmo - Öjabatteriet, färgat i rött på kartan, låg ungefär 3 km bakom huvudförsvarslinjen. Batteriets elledning var stationerad i den så kallade **Miljön bunkern**, som genom telefon och radio stod i förbindelse med batteriet.

Miljön bunkern uppe på kullen. På planritningen ser man bunkerns olika utrymmen.

Pjäsställning vid olyckskursen Lisa med förbindelsegång i förgrunden. Bilden tagen på 1990-talet

Larsmo - Öjabatteriet var utrustat med kanoner av denna typ.

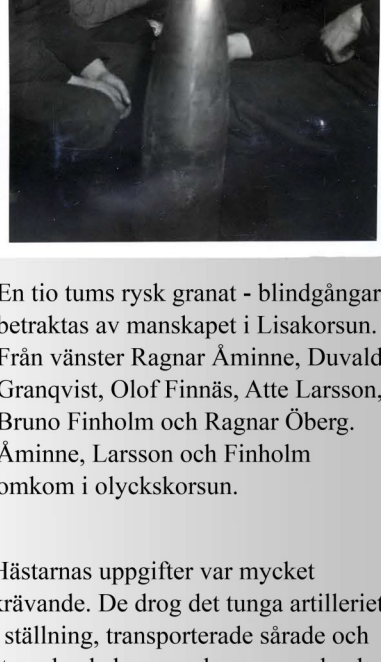

Andra batteriets ställningar vid Lähdeavsnittet. Olyckskursen Lisa till höger och Majakorsun till vänster i bilden.

Dagboksanteckningar november 1939 - februari 1940

Ragnar Snellman: (håtskarl)

- 30.11: Annu i går såg laget stabil ut. Men idag fick vi uppleva det första flygalarmet. Ryska flygare har fyllt bomber över Helsingfors och Viborg.
- 18.12: Gårdagen fruktansvärd. Den första i vårt batteri har stupat, Bernhard Kronqvist. Ingar Svenfors fallit sårad.
- 19.12: En av våra pjäser utsatt för fullträff. Evert Litens och Evald Bosund svårt sårade... De avled senare. Sju hästar förlorade.
- 6.2: I dag mulet och milt. Ryssarna har varit lugnare i dag. Ett ögonvittne berättar: "Det var en härlig syn jag såg i går. Ryssarna anföll över Summajärvi sjö under skydd av ett 60-tal stridsvagnar i spetsen. Våra batterijs trumeld noterade genast fullträffar. 3 stridsvagnar sjönk till botten, 5 andra oskadliggjordes, resten väntade om."
- 11.2: Den första dagen under kriget. Första batteriet blev tvungen att överge sin elledningplats och har förlorat en man.
- 12.2: Vår elledning har blivit tvungen att lämna sin elledningplats vid Miljön bunkern. (Hela dagen häftig eld vid linjen. Ryssarna ..... (anteckningen avbruten)
- 13-14.2: Inga anteckningar på grund av de häftiga striderna

En tio tums rysk granat - blindgångare betraktas av manskapet i Lissakorsun. Från vänster Ragnar Aminne, Duvald Granqvist, Olof Finnis, Atte Larsson, Bruno Finholm och Ragnar Öberg. Aminne, Larsson och Finholm omkom i olyckskursen.

Det ryska genombrottet. Larsmo - Öjakorsun springdes 32 män instängda och dödade. Av dem 13 Larsmobor.

Manskapet retirerar.

Den 15 februari: Det är med tungt hjärta vi måste retirera och befinner oss nu i utrymda gårdar i Honkaniemi. Ett 20-tal av våra pojkar är försvunna för alltid. De är instängda i korsun med ryska stridsvagnar som vakt utanför. Senare har Olof Åkerblom tagit sig därifrån, blev svårt sårad, upphittad av infanterister.

Anm. Då manskapet på Lähdeavsnittet retirerade blev allt krigsmaterial kvar i ryska händer. Artilleripjäser, ammunition, personliga tillbehör m.m.

Vinterkriget upphörde den 13 mars 1940 efter överläggningar i Moskva dagen innan.

Springning av en finsk bunker eller korsun. Bilden tagen av en rysk fotograf på Lähdeavsnittet i februari 1940.

Freden och fredsvillkoren

Finland och Sovjetunionen undertecknade fredsavtalet i Moskva den 12 mars 1940. Striderna upphörde följande dag. Men de ryska kraven drabbade vårt land hårt:

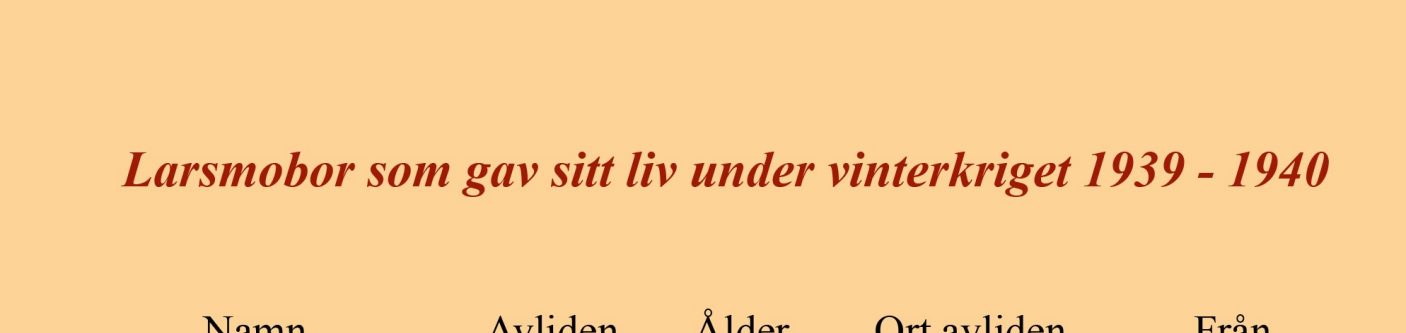
- Områden som Finland förlorade:
  - Karelska näset och Ladogakarelen
  - Delar av Salla och Kuusamo
  - Finlands del av Fiskarhalvön
  - Öarna i östra Finska viken
- Dessutom återstod Hangö som sovjetisk flottbas på 30 år. Finland tvingades ersätta de industrier som evakuerats från Karelen samt att alliera sig med Sovjetunionen.

Människorna i Hangö fick 10 dagar på sig att lämna sina hem och de ägodelar som inte kunde tas med. Bilden tagen från torget med evakueringsbussar och statens ämbetshus i bakgrunden

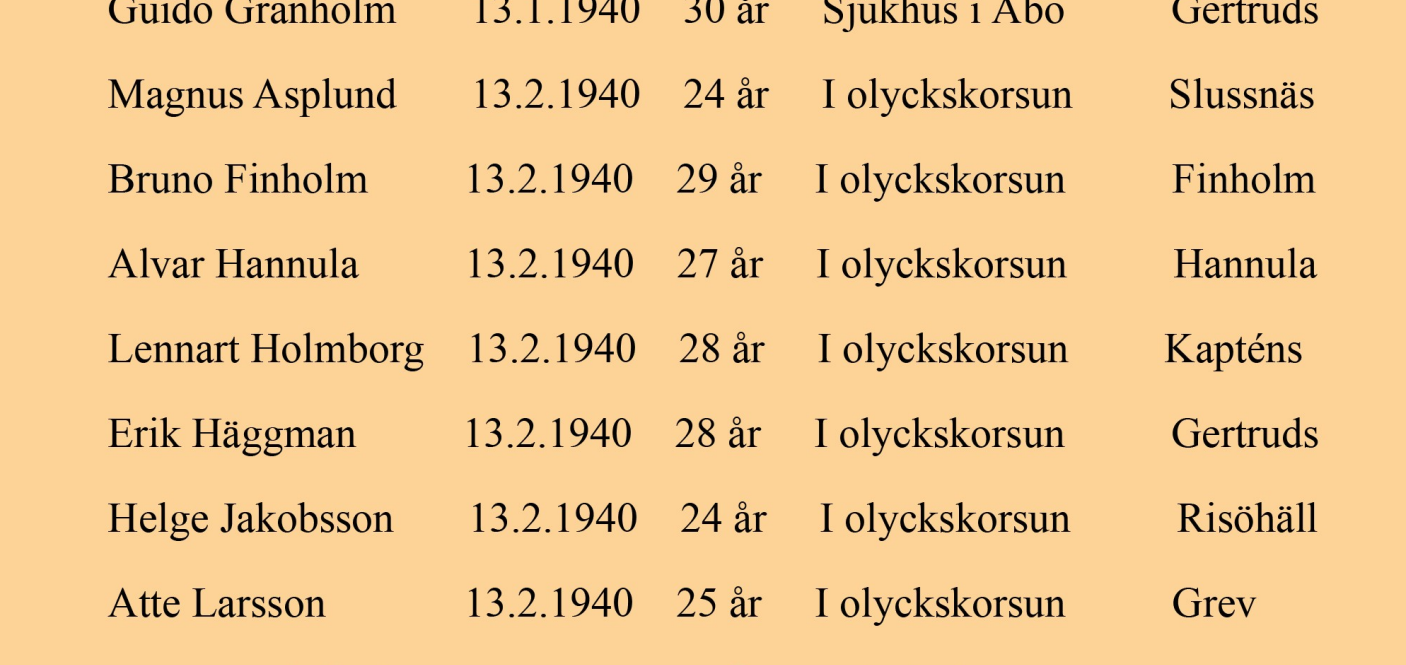
Olyckskursen utgrävdes i september 1941

Under fortsättningskriget (1941-44) återtog Finland Karelska näset. Den 14 september 1941 anlände en grupp från Tunga sektionen 17 och Övra sektionen 4 som var förlagda till Kaljalaområdet vid Systerbäck. Man fann platser och bestämde sig för att försöka gräva den igenasade korsun. Följande vecka återvände 20 män till platsen. Man lyckades finna och identifiera alla 32 offer. I Vita kistor transporterades de stupade till sina hemtrakter.

Olyckskursen har blottat sin hemlighet

Begravningen 1941

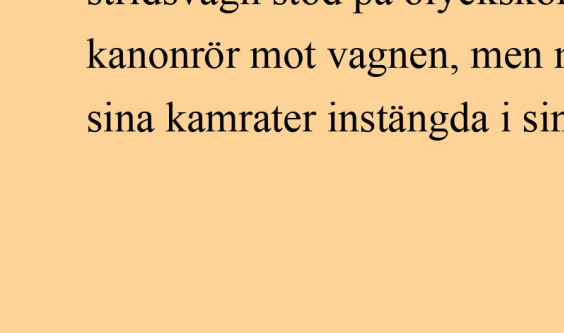

De tretton tillsammans med en trettiårig olyckskursen, återbördades till sin hemförsamling. En högtidlig och stämningfull begravning tillkomms, som målrik skara sörjande hölls i Larsmo kyrka den 19 oktober 1941. Tal hölls av kyrkoherde Thure Sandvik och lärare Karl G. Anderson, skyddsskårens ordförande.

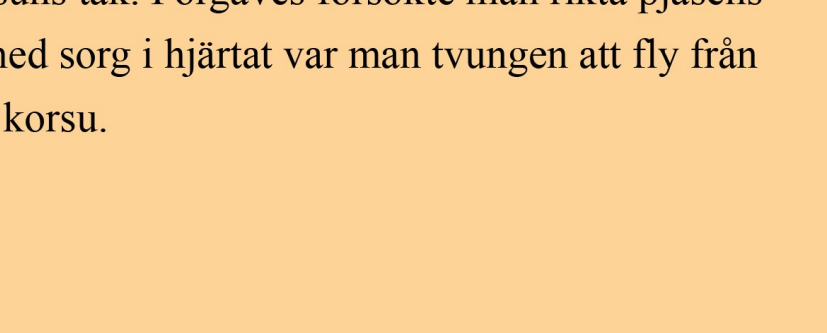
Redan den 11 juni 1940 hölls en minnestund för de omkomna med ett högtidligt tal av lärare Gunnar Jungner.

Larsmobor som gav sitt liv under vinterkriget 1939 - 1940

Namn	Avliden	Ålder	Ort avliden	Från
Bernhard Kronqvist	17.12.1939	24 år	Vid olyckskursen	Slussnäs
Evald Jakob Bosund	19.12.1939	28 år	Vid olyckskursen	Bosund
Evert Litens	19.12.1939	23 år	Vid olyckskursen	Litens
Guido Granholm	13.1.1940	30 år	Sjukhus i Åbo	Gertruds
Magnus Asplund	13.2.1940	24 år	I olyckskursen	Slussnäs
Bruno Finholm	13.2.1940	29 år	I olyckskursen	Finholm
Alvar Hannula	13.2.1940	27 år	I olyckskursen	Hannula
Lennart Holmborg	13.2.1940	28 år	I olyckskursen	Kapténs
Erik Häggman	13.2.1940	28 år	I olyckskursen	Gertruds
Helge Jakobsson	13.2.1940	24 år	I olyckskursen	Risöhall
Atte Larsson	13.2.1940	25 år	I olyckskursen	Grev
Herman Lindholm	13.2.1940	25 år	I olyckskursen	Bosund
Evald Nordqvist	13.2.1940	24 år	I olyckskursen	Bosund
Herman Nyfors	6.3.1940	40 år	Säkkijärvi	Litens
Uno Sjöström	13.2.1940	25 år	I olyckskursen	Finholm
Joel Snellman	13.2.1940	32 år	I olyckskursen	Gertruds
Thure Snellman	13.2.1940	25 år	I olyckskursen	Gädda
Emil Strömsholm	13.2.1940	29 år	I olyckskursen	Strömsholm
Tor Åkerlund	18.2.1940	24 år	Tienhaara	Brask

Summa 14 september 1941
Från vänster okänd, Tor Enlund, Per Rönnqvist och Alvar Enlund

Ett minnesmärke restes 1993 vid olyckskursen Lisa. År 1997 besöktes platsen av en grupp intresserade från våra trakter. Med på resan var krigsveteranerna och bröderna Alvar, till vänster och Tor Enlund, till höger. Båda stred i andra batteriet. Tor befann sig på permission den 13 februari 1940. Alvar, som befann sig vid Majakorsun, var vittne till att en rysk stridsvagn stod på olyckskursens tak. Förgäves försökte man rikta pjäsens kanonrör mot vagnen, men med sorg i hjärtat var man tvungen att fly från sina kamrater instängda i sin korsun.